

HS 14.1.11 Suomi tarvitsee toimivan kielistrategian

S. C9

”Kyse ei ensisijaisesti ole suomenruotsalaisten kielellisistä oikeuksista vaan koko yhteiskuntamme toimivuudesta.”

Mustavalkoinen eipäs juupas -keskustelu pakkoruotsista on vääristänyt kielipolitiisia ja kansallisiakin perspektiivejämme. Ensisijaisestihan pitäisi olla kyse siitä, miten haluamme hahmottaa identiteettimme ja paikkamme nopeasti muuttuneessa maailmassa. Millaisia kansakuntamme keskeisten maantieteellisten suuntausten tulisi olla ja kuinka ne pitäisi toteuttaa?

EU on monella tavalla muokannut suomalaisten kuvaa itsestään. Myös Venäjä ja Viiro ovat tulleet hyvin tärkeiksi Suomelle. Samalla on korostettava kolmatta, olennaista seikkaa. Elinkeinoelämäme integroituu vahvasti Ruotsiin ja muihin pohjoismaihin. Kielenopetuksen linjatukset ovat olennainen osa pienen kansankunnan kulttuuri- ja identiteettipoliittikkaa. Käsitksemme siitä, mihin kulttuuriin ja talouteen haluamme ensisijaisesti kytkeytyä ja kuulua, toteutuu konkreettisesti kielivaiinnossamme ja kielilainsäädännössämme moneksi vuosikymmeneksi.

SUOMEN kielimaisema on 2000-luvulla muuttunut, ja muutokset koskevat kaikkia kieliamme, myös suomea. Muuttuneessa ympäristössä on pittäava toimimaan uudella tavalla. Useat trendit vaikuttavat kielimaisemaan.

Englannin kieltä käytetään yhä enemmän kansainvälisessä kaupankäynnissä, tieteessä, kulttuurissa ja muussa yhteydenpidossa. Useat suurimmat yrityksemme ovat jo siirtyneet käyttämään englantia työkielenään. Samalla äidinkielen taidot ovat heikentyneet

peruskoulussa ja lukiossa. Muualta tulleita uusia suomalaisia ja heidän puhumiaan kieliä on yhä enemmän. Keskustelu toisen kotimaisen kielen asemasta jätetty siksiin vilkkaana seuraavana vuosikymmeninä.

Oppilaiden kielivaiinnat kouluissa ovat yksipuolisuudet ja saavutetut taidot huonontuneet.

Riippumatta lopputuloksesta kaikkien olisi syytä muistaa usein unohdettu totuus. Kouluissa opetetun viiden kielen pakollisuudesta päättävät ennen kaikkea suomenkielinen valtaväestö ja sen poliittiset edustajat. Kyse ei ensisijaisesti ole suomenruotsalaisten kielellisistä oikeuksista vaan koko yhteiskuntamme toimivuudesta ja elinvoimasta.

Nykyinen kielilakimme ei kaikilta osin toimi tarkoitulla tavalla eikä voi yksin varmistaa ruotsin eikä suomenkaan kielen käyttöaluetta hallintokielenä, jos valtionhallinnon piiritäkö ja kuntarakennetta muutetaan luomatta korvaavaa, kielen käyttöä mahdollistava organisaatorisia ratkaisuja. Näin on käynyt ruotsin kielen osalta.

Muutokset vaikeuttavat ruotsinkielisten mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään tukahissa elämäntilanteissa. Tämä on herättänyt heissä huolestumista, häntäntymistäkin.

Suomessa ei ole johdonmukaista kansallista kielipoliittikkaa, mikä aiheuttaa hämmennystä ja jakaa päätöksentekijöitä kieliryhmissä. Tasia on todistena kaksikielisten kuntien haparointi tehäessä päätöksiä

kuntaliitoksista sekä sosiaalitalan ja terveydenhuollon uusista yhteistoiminta-alueista.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen vuonna 2009 esittämä ohjelma suomen kielen elintilan ja kehityksen turvaamiseksi ei ole kiinnostanut päättäjämme. Ruotsissa on samoilla perusteilla säädety laki maan päkielen käyttöalueen ja tason vaalimiseksi.

Äidinkieltemme hyvä hallinta on muidenkin kielen hyvän onaksumisen edellytyksenä. Kaipaaamme näkemystä kansalliskielemme elintilan turvaamisen edellytyksistä, jotta suomalaisille voitaisiin varmistaa keskeiset kielten oppimismahdollisuudet. Kansallisen kielipääoman vaaliminen on koko kansan asia.

Liittovaltionomainen yhteys Ahvenanmaan ja Maner-Suomen välillä vaatii myös huomiota.

EDELLÄ kuvattujen trendien ristipaineessa tilanne pitää ottaa haltuun. Kielipoliittikan perusteet voidaan hahmottaa laajapohjaisen parlamentaarisen ja asian-tuntevan valmistelun pohjalta. Asian tulisiikin olla eduskuntavaalien jälkeen muodostettavan hallituksen ohjelmassa.

Eväitä tällaiselle komitealle saataneen Folktingetin asettaman ja presidentti Martti Ahtisaaren johtaman poliittisen työryhmän raportista. Kotimaisten kielen tutkimuskeskuksen jo tekemät ja Opetushallituksen toisraiseksi julkaisemat omat selvitykset antavat hyvän lähtökohdan tulevaisuuden kielipoliittikan luomiseksi. Kansallisen kielipääomaamme vaalimiseksi tarvitaan nyt kaukokatseista solidaarista valtiavoisautta ja rakenntavaa julkista keskustelua.

Fred Karlsson

Henrik Meinander

Helsingin yliopiston professorireita

Henrik Lax

Euroopan parlamentin jäsen

”Käsitksemme siitä, mihin kulttuuriin ja talouteen haluamme kuulua, toteutuu konkreettisesti kielivaiinnossamme.”